

ЗНО- 2016

Власне висловлення

Окремі характеристики сертифікаційної роботи з української мови та літератури

- Загальна кількість завдань роботи— **58**
- На виконання роботи базового рівня відводиться **180хв.**
- Завдання з розгорнутою відповіддю — **№ 58** — передбачає створення учасником ЗНО власного висловлення.
- Роботу, що **не відповідає темі** власного висловлення, буде оцінено в **0 балів**.
- Роботу обсягом **менше 100 слів** буде оцінено в **0 балів**.

- **33 завдання з української мови + власне висловлення = ДПА.**
- **24 завдання з української літератури**
- **Максимальна кількість балів, яку може набрати учасник ЗНО, виконавши роботу - 104.**

Власне висловлення – це специфічний текст, у якому учасник тестування обстоює й доводить свою позицію у форматі, запропонованому в тестовому зошиті.

Максимально можлива сума тестових балів за власне висловлення (сума тестових балів за всіма критеріями) – **20**.

Робота виконується на **бланку Б**.

Структура власного висловлення

**Власне висловлення, створення якого
пропонується учасникам ЗНО з української мови,
передбачає таку структуру:**

- ТЕЗА
- АРГУМЕНТ 1
- ПРИКЛАД 1 (з літератури або мистецтва)
- АРГУМЕНТ 2
- ПРИКЛАД 2 (з історії, суспільно-політичного або
власного життя)
- ВИСНОВОК

Теза

- У роботі завжди має бути проблема - соціальна, психологічна й ін. Саму постановку проблеми, її формулювання висловлюємо в тезі.
- **Теза** - коротко сформульована провідна думка твору, правильність якої необхідно довести. У тезі ми презентуємо гіпотезу висловлення проблеми, тож саме теза є **відправним пунктом** наших міркувань.

Варіанти формулювання тези залежно від теми твору

1. Теза сформульована в темі твору.
2. Тема твору - дилема (вибір із двох варіантів).
3. Тема твору - запитання, отже, тезу потрібно сформулювати самому.
4. Тема твору - речення описового характеру, в якому немає сформульованої тези.

Теза сформульована в темі твору

- Якщо учень погоджується з тезою:

Я цілковито згоден із тезою, запропонованою для роздуму ...

Я підтримую думку, висловлену в назві твору ...

Важко не погодитися з тезою, запропонованою для роздуму ...

- В іншому випадку початок буде такого типу:

Мені здається, теза, запропонована для роздуму, помилкова.

Я хотів би довести протилежне твердження: ...

Я хотів би спростувати запропоноване твердження ...

Не можу погодитися з думкою, яка звучить у назві твору.

Я вважаю інакше: ...

Я не підтримую точку зору, висловлену в назві твору

Мовні кліше для тези

- ▣ Я вважаю, ...
- ▣ Мені здається, що ...
- ▣ На мою думку, ...
- ▣ На моє переконання, ...
- ▣ Моя точка зору на цю проблему така: ...

План дій для формулювання тези:

- ▣ Уважно прочитати й осмислити назву твору.
- ▣ Вирішити, чи ви погоджуєтеся з тезою, чи спростовуєте її.
- ▣ Якщо це цитата і ви впевнені, що точно знаєте, хто її автор, додати невеликий коментар.
- ▣ Спробувати переформулювати тезу своїми словами.
- ▣ Не забути про обов'язкові вирази, потрібні для вираження власної думки.

*Потрібно цінувати те, що
маєш, а не те, про що
мрієш*

Приклади тез

- ▣ *Потрібно цінувати те, що маєш, а не те, про що мрієш*
- ▣ *1. Із думкою, запропонованою в назві твору, я цілком згоден. Вважаю, що, справді, людина повинна цінувати те реальне й близьке, що вона має і що її оточує, а не жити примарними мріями.*
- ▣ *2. Я не можу погодитися з тезою, запропонованою для роздуму. На мою думку, лише з мрією людське життя набуває сенсу й повноти.*

Приклади тез

- *Ніщо не звеселяє душу людини так, як споріднена праця*

Безперечно, великий український філософ Григорій Сковорода мав рацію, коли говорив про значення спорідненої праці для життя людини. Я вважаю, що улюблена робота, справді, дає людині задоволення, робить її життя змістовнішим і радіснішим.

Без ядра горіх ніщо, так само, як і людина без серця

- *Тему твору, запропоновану для роздуму, я розумію так: найголовніше в людині – це її серце, тобто доброта, чуйність, співчутливе ставлення до ближніх. Я вважаю, що це правильно. Мабуть, моя думка із цього приводу не оригінальна: справді, нас роблять людьми любов і доброзичливість, без них чудова зовнішність і великі статки схожі на міцну шкаралупу трухлявого горіха. Кому такий плід потрібен?*

Ми - це не безліч стандартних «я», а безліч всесвітів різних

- *Афористично сформульовану тему твору, мені здається, треба розуміти так: кожен із нас неповторний у своїй індивідуальності, кожен становить собою своєрідний унікальний всесвіт. Безперечно, це правильно. Особисто я вважаю, що потрібно вірити в себе як самоцінну особистість, не боятися мати власну точку зору і, звичайно, поважати думки й права інших.*

Якщо тема твору – дилема (вибір із двох варіантів)

- ▣ *«Що визначить подальшу долю людства – віра в силу людського розуму загалом чи віра в окрему особистість?»*
- ▣ Для формулювання тези до теми такого типу існує кілька можливих способів.
 - Стати на бік однієї із частин дилеми (найлегше й найочевидніше).
 - Запропонувати свій (третій!) варіант.
 - Об'єднати дві точки зору.

Тема твору - запитання

- у першому реченні сказати про складність запропонованого для роздуму поняття або про його різне сприйняття людьми, або про його загальновизнане значення
- в другому - про своє власне розуміння

Що таке милосердя?

- ▣ *Якщо зазирнемо до тлумачного словника, то прочитаємо приблизно таке визначення поняття «милосердя»: співчутливе ставлення до людей. Я вважаю, що милосердя - це допомога іншим.*

Тема твору - речення описового характеру

- потрібно самому поставити запитання, яке подобається, і дати відповідь на нього - це й буде теза.

Звичайі та традиції

Яке значення мають народні звичайі та традиції в нашому житті? Чи важливі вони в комп'ютеризованій культурі ХХІ століття? Я вважаю, що так. Чим краще ти знаєш народні звичайі, обряди, традиції, тим більше усвідомлюєш зв'язок із рідним народом.

Аргументи

- ▣ **Аргументація** має бути переконливою та спиратися на такі рівні:
 - логічність доказів і послідовність їх мовної презентації,
 - доречність аргументів, їх життєвість (тобто конкретність, а не абстрактність) і різноманітність.
- ▣ **Аргументи не мають повторювати один одного.**

План дій для формулювання аргументів:

- Уважно перечитати сформульовану тезу.
- Вирішити, які думки (мінімум дві) можуть довести істинність вашої тези.
- Сформулювати їх, чітко виокремивши.
- Перевірити, чи вони справді аргументують вашу тезу.
- Не забути про обов'язкові вирази, потрібні для аргументації думки.

Мовні кліше для аргументів

- Я так вважаю, тому що ...
- Чому я так думаю? Тому що ...
- Аргументом на користь моєї думки може бути те, що ...
- До того ж ...
- Довести своє твердження я можу такими аргументами: по-перше,..., а по-друге,...
- На користь моєї думки можу навести такі аргументи:...
- Моє переконання ґрунтується на тому, що, по-перше,..., а по-друге,...
- Хоч моя думка, можливо, видається дивною, спробую переконати вас такими аргументами: ...

Потрібно цінувати те, що маєш, а не те, про що мрієш

- *Свою думку я можу аргументувати так. По-перше, життя у всіх його виявах багате й різноманітне, а людина, яка скерована лише на мрію, може не помітити цього. По-друге, народна мудрість засвідчує правильність такого погляду на життя: «Краще синиця в руці, аніж журавель у небі», «Що маємо, не бережемо, а коли втрачаємо - плачемо».*
- *На користь мого переконання можу навести такі аргументи. По-перше, людині властиво завжди прагнути до чогось кращого, нового, а по-друге, шлях до здійснення мрії, сповнений перешкод і труднощів, виховує нас, робить сильнішими, дарує радість відкриттів.*

План дій для наведення прикладів:

- Уважно перечитати сформульовані тезу й аргументи.
- Вибрати приклади з літератури та з історії чи власного життя.
- Приклади подавати стисло: не переказувати змісту твору, не аналізувати докладно образи.
- Перевірити, чи приклади справді стосуються вашої тези и аргументів.
- Не забути про обов'язкові вирази, потрібні для наведення прикладів.

Мовні кліше для прикладів

- Скарбниця світової літератури дає багато прикладів щодо порушеної проблеми. Так, ...
- На згадку приходить герой ...
- Як я вже зазначав, ...
- У зв'язку з порушеною проблемою хочеться згадати твір ...
- Яскравим прикладом саме такого розуміння ... особисто для мене є ...
- Проблема ... є дуже актуальною, тому багато прикладів її розв'язання дає саме життя.

Мовні кліше для прикладів

- ▣ Повертаючись до думки про ... , можу навести такий приклад:
- ▣ Щодо цього яскравим прикладом є образ ... із твору ...
- ▣ Тема мого роздуму порушується у творі
- ▣ Найкращою ілюстрацією такого розуміння проблеми є герой ... з твору ... Історія також дає багато прикладів ... Один із них —
- ▣ Згадаймо постать видатного ... Захоплює його ... Хоча мій життєвий досвід ще порівняно малий, можу сказати, що ... Хочу навести приклад із власного життя ...

План дій для формулювання висновку:

- ▣ Перечитати свою тезу.
- ▣ Переформулювати її іншими словами.
- ▣ Не забути про обов'язкові вирази, потрібні для висновку.

Мовні кліше висновку

- Отже, думка про те, що...послідовно стверджується низкою доказів, які виразно ілюструються прикладами.
- Це дозволяє робити висновок про виправданість мого погляду на...(виправданість думки, висловленої в темі; невиправданість думки, висловленої в темі; часткову справедливість (істинність) думки, висловленої в темі).
- Отже, можна дійти висновку, що ...

Мовні кліше для висновку

- Підсумовуючи, можна зазначити: ...
- Таким чином, можна зробити висновок, що ...
- Отже, бачимо, що ... На завершення свого роздуму підсумую: ...

Приклади висновку:

- ▣ *Потрібно цінувати те, що маєш, а не те, про що мрієш*
 1. *Отже, можу підсумувати: те, що ми маємо, здатне зробити нас щасливими, якщо ми помічатимемо й цінуватимемо його, тимчасом як зайва мрійливість позбавляє людину можливості насолоджуватися життям уже сьогодні.*
 2. *Отже, без мрії людське життя неповноцінне. Саме мрія дає нашому існуванню сенс і надію, окрилює людину, надихає на звершення.*

Вирази для зв'язку думок

- По-перше, по-друге,...
- Повертаючись до думки про..., хочу зазначити, що...
- Як я вже стверджував,...
- Як уже зазначалося,...
- Як можна побачити,...

Попередження помилок у змісті та структурі при написанні висловлення

Планування письмової роботи

Сплануйте свій час і послідовність дій:

- а) уважно прочитайте запропоновану тему;
- б) підкресліть ключові слова в умові завдання, визначте його основну думку;
- в) складіть і запишіть **короткий** план висловлювання;
- г) сформулюйте тезу Вашого висловлення;
- д) напишіть основну частину, виділивши кожен мікротему в окремий абзац.
Уникайте занадто довгих або коротких абзаців.
- є) формулюючи висновок, переконливо підтвердіть думку, висловлену тезою, але не повторюйте її дослівно;
- е) хоча часу на написання тексту відведено небагато, сплануйте його так, щоб устигнути уважно перевірити роботу.

Мікротекст – дискусійна проблема

- Починаючи з 2011/2012 навчального року, саме так формулюється завдання відкритої частини тесту ЗНО з української мови – у вигляді мікротексту, що окреслює певну дискусійну проблему, ставлення до якої учасник тестування має обґрунтовано викласти у власному висловленні.

Приклад мікротексту (ЗНО 2014)

- ▣ Прочитайте наведений текст.

На формування особистості впливає багато чинників.

Дехто впевнений, що особистість формують передусім походження й родинне виховання, сильний вплив чинять на неї також освіта та суспільство. Інші ж твердять, що визначальними в становленні особистості є зусилля самої людини, її здатність до самовдосконалення й повсякчасної внутрішньої роботи над собою.

Які чинники мають переважати у вихованні особистості?

Викладіть Ваш погляд на цю проблему.

Опорні слова до вищенаведеного мікротексту

- Людина, особистість, індивідуальність, душа, походження, родовід, генеза.
- Освіта, навчання, наука, освіченість, суспільство, громада.
- Самовдосконалення, робота над собою, зростання.
- Розвивати, виховувати, навчати, вдосконалювати, формувати, самовдосконалюватися, працювати над собою, зростати, розвиватися